مقاله پژوهشی
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره هفتم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۸۷، ۲۲۶-۲۱۷

بررسی روند چاپ و کیفیت مقالات نشریه علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان در فاصله سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۰

محسن رضائیان[۱]، مهدی محمودی[۲]، محمدابراهیم رضوانی[۳]، فاطمه بشارت[۴]، عصمت حاجی‌قدرت‌آبادی[۵]، فاطمه ملایی[۶]

دریافت مقاله: ۸۷/۲/۱۹ ارسال مقاله به نویسنده جهت اصلاح: ۸۷/۷/۳۰ دریافت اصلاحیه از نویسنده: ۸۷/۹/۱۶ پذیرش مقاله: ۸۷/۱۰/۲۱

چکیده

زمینه و هدف: بررسی دقیق مقالات چاپ شده در یک مجله، یکی از مهم‌ترین روش‌ها برای ارتقاء کمّی و کیفی آن مجله می‌باشد. از همین رو، مطالعه حاضر با هدف بررسی روند چاپ و کیفیت مقالات نشریه علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان توسط برخی از اعضا هیأت تحریریه به مرحله اجرا درآمده است.

مواد و روش‌ها: در این خودارزیابی، اطلاعات مربوط به تک‌تک مقالاتی که در فاصله سال ۱۳۸۵-۱۳۸۰ در نشریه علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان چاپ شده بودند با استفاده از یک چک لیست و به طور جداگانه توسط دو نفر از اعضاء تیم تحقیق جمع‌آوری گردید. سپس، چک لیست‌های تکمیل شده با یکدیگر مقایسه شده و در صورت وجود هر گونه اختلاف، موضوع توسط یکی از اعضاء دیگر تیم تحقیق مورد بررسی و تجدیدنظر قرار گرفت.

یافته‌ها: در این دوره زمانی تعداد ۲۱ شماره از نشریه علمی – پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان که حاوی ۱۸۹ مقاله بوده منتشر شده است. در بیشترین موارد، یعنی ۵۹ مقاله (۳۱/۲٪) نویسنده اول از شهرستان رفسنجان بوده است. نوع مطالعه در ۹۰ مقاله (۴۷/۶٪) ذکر نشده است. میزان تغییرات مشاهده شده به ویژه از لحاظ میانگین تعداد کلمات متن، چکیده‌های فارسی و انگلیسی بسیار زیاد می‌باشد. هم‌چنین، میانگین و انحراف معیار مدت زمان دریافت مقاله تا زمان چاپ ۹۸/۵۴±۲۳۸/۱۵ روز بوده است.

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج این مطالعه پیشنهاد می‌شود که: ۱. با ارایه تبلیغات و اطلاع‌رسانی بیشتر امکان دریافت مقالات از تمامی شهرهای ایران فراهم گردد. ۲. با ایجاد ارتباط نزدیک و هماهنگی دقیق بین نویسندگان، داوران و ویراستاران مجله، گزارش نوع مطالعه، تعداد لغات متن مقاله و تعداد لغات چکیده‌های فارسی و انگلیسی با دقت بیشتر و بر اساس دستورالعمل مجله به صورت استاندارد امکان‌پذیر گردد. ۳. اهتمام بیشتری در خصوص کاهش مدت زمان دریافت مقاله از نویسنده تا چاپ آن به عمل آید.

واژه‌های کلیدی: ارتقا، مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، هیأت تحریریه

۱- (نویسنده مسؤول) دانشیار گروه آموزشی پزشکی اجتماعی، سردبیر مجله علمی- پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
تلفن: ۰۳۹۱-۵۲۳۴۰۰۳، فاکس: ۰۳۹۱-۵۲۲۵۲۰۹، پست الکترونیکی: moeygmr2@yahoo.co.uk
۲- دانشیار گروه آموزشی بیوشیمی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
۳- استادیار گروه آموزشی فیزیولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
۴- کارشناس مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
۵- مسؤول امور دفتری و ارتباطات مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
۶- مسؤول تایپ و صفحه‌آرایی مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-13]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1387.7.4.2.7]

مقدمه

بررسی دقیق مقالات چاپ شده در یک مجله علمی– پژوهشی، یکی از مهم‌ترین راه‌ها برای ارتقاء کمّی و کیفی آن مجله می‌باشد. این موضوع نه تنها به فهم دقیق روند چاپ مقالات در آن مجله کمک می‌نماید، بلکه زمینه‌ای جهت برنامه‌ریزی برای پیشرفت‌های بعدی آن مجله می‌باشد [۱]. این بررسی زمانی اهمیت واقعی خود را می‌یابد که دست‌اندرکاران یک نشریه و از جمله کارکنان دفتر نشریه، مدیران مجله، شورای نویسندگان، سردبیر و سایر افراد ذینفع در جریان بررسی، نقش فعالی را اتخاذ نمایند [۲-۱].

بررسی کمّی و کیفی مقالات چاپ شده در مجلات علوم پزشکی داخل کشور از سابقه نسبتاً کمی برخوردار می‌باشد. برای مثال، تعدادی از مجلات علوم پزشکی کشور با هدف ارتقاء به بررسی کمّی و کیفی مقالات منتشر شده در نشریه خود پرداخته‌اند که از این میان می‌توان به مجله "*پژوهش در پزشکی*" دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی [۴-۳] و مجله نامه "*دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مازندران*" اشاره نمود [۵].

در خارج از کشور نیز، به ویژه در کشورهای هم‌جوار، سابقه انجام چنین بررسی‌هایی به زمان‌های اخیر باز می‌گردد. از میان مجلاتی که موضوع روند چاپ مقالات در نشریه خود را مورد بررسی قرار داده‌اند می‌توان به نشریه پزشکی سعودی [۶] و نشریه پاکستانی علوم پزشکی [۸-۷، ۱] اشاره نمود. در کشورهای پیشرفته غربی، انجام چنین بررسی‌هایی به ویژه در زمینه شیوه داوری مقالات علوم پزشکی بسیار مرسوم می‌باشد [۱۳-۹].

در اغلب این بررسی‌ها، روند انتشار مقاله در هر مجله توسط دست‌اندرکاران آن مجله مورد بررسی قرار گرفته و نتایج به دست آمده، به عنوان مبنایی برای سیاست‌گزاری‌های آینده در نظر گرفته شده است. برای نمونه، دست‌اندرکاران نشریه پاکستانی علوم پزشکی تصمیم گرفته‌اند که کلیه مقالات وارده را بر اساس کیفیت آن‌ها در سه سطح ۱، ۲ و ۳ طبقه‌بندی نمایند. بر اساس این تقسیم‌بندی، مقالات سطح ۱ از بالاترین کیفیت برخوردار بوده و از همین رو مراحل رسیدگی به این مقالات سریع‌تر از مقالات دو رده دیگر صورت خواهد پذیرفت. به نظر آن‌ها رعایت این نکته سبب خواهد شد که کیفیت مجله در آینده بهبود بیشتری پیدا نماید [۱].

اساساً نشریات در پاسخ به نیازهای علمی جوامع پدید می‌آیند. در کشور ما نیز در پاسخ به نیازهای روز افزون جامعه علمی کشور به ویژه در سال‌های اخیر نشریات متعددی در حوزه‌های گوناگون علوم مرتبط با سلامت به زیور طبع آراسته شده است. در میان این نشریات، آن دسته از نشریاتی که توسط دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور چاپ و منتشر گردیده و توسط کمیسیون نشریات علوم پزشکی کشور مستقر در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مورد بررسی و تأیید قرار می‌گیرند، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار می‌باشند. این قبیل نشریات می‌کوشند تا با چاپ آخرین دستاوردهای محققین به خصوص در زمینه‌های تحقیق در سیستم‌های بهداشتی، نسبت به رفع مشکلات بهداشی و درمانی جوامع تحت پوشش خود گام بردارند.

نشریه علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان از جمله نشریات فوق می‌باشد که از سال ۱۳۸۰ به طور مرتب به صورت فصلی منتشر شده است. این نشریه در مدت کوتاهی که از عمر آن می‌گذرد، توانسته است به سرعت جای خود را در میان نشریات معتبر داخل کشور باز نموده و خیلی زود یعنی بعد از چاپ سه شماره از کمیسیون نشریات علوم پزشکی کشور حایز رتبه علمی – پژوهشی گردد. هم‌چنین اخیراً این نشریه توانسته است که در عرصه بین‌المللی جایگاه نسبتاً مناسبی را کسب نماید. این مهم با کسب نمره مناسب در ایندکس بین‌المللی کوپرنیکوس (Index Copernicous) و هم‌چنین ایندکس مجله در پایگاه اطلاعاتی منطقه مدیترانه شرقی سازمان جهانی بهداشت به تحقق پیوسته است.

از آن جایی که دست‌اندرکاران مجله قصد دارند روند ارتقاء کیفیت مجله را تا حد امکان ادامه داده و بهبود ببخشند و

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-13]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1387.7.4.2.7]

شرایط لازم برای ایندکس شدن آن در نمایه‌های بسیار معتبر بین‌المللی نظیر مدلاین (MEDLINE) را فراهم آورند، مطالعه حاضر با هدف تعیین روند چاپ و کیفیت مقالات در نشریه مذکور در فاصله سال ۱۳۸۵-۱۳۸۰ به مرحله اجرا درآمده است. بدیهی است که تغییر در سیاست‌های اجرایی مجله بر اساس نتایج حاصل از این بررسی می‌تواند به عنوان گامی مؤثر در ارتقاء کمّی و کیفی مجله به حساب آید.

مواد و روش‌ها

برای انجام این خودارزیابی (Self–audit Survey) در ابتدای سال ۱۳۸۶ یک چک لیست به طور جداگانه توسط دو نفر از اعضاء تیم تحقیق برای تک تک مقالات منتشر شده در طی ۵ سال گذشته در مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان تکمیل گردید. سپس، چک لیست‌های تکمیل شده با یکدیگر تطابق داده شد و در صورت وجود هر گونه اختلاف، موضوع توسط یکی از اعضاء دیگر تیم تحقیق مورد بررسی و حل و فصل واقع گردید.

با استفاده از چک لیست فوق شاخص‌های مورد بررسی هر مقاله شامل: شماره نشریه، سال چاپ، تعداد کل نویسندگان، تعداد نویسندگان زن، تعداد نویسندگان مرد، جنس نویسنده اول، محل کار نویسنده اول، تعداد کلمات متن، چکیده فارسی و چکیده انگلیسی، نوع مطالعه ذکر شده توسط نویسندگان، تعداد شکل‌ها، جداول و نمودارها، تعداد کل منابع، تعداد منابع انگلیسی، تعداد منابع فارسی، مدت زمان دریافت مقاله از نویسنده تا ارسال نخستین اصلاحات از طرف مجله، دریافت آخرین اصلاحات از طرف نویسنده و بالاخره پذیرش نهایی مقاله تعیین گردید.

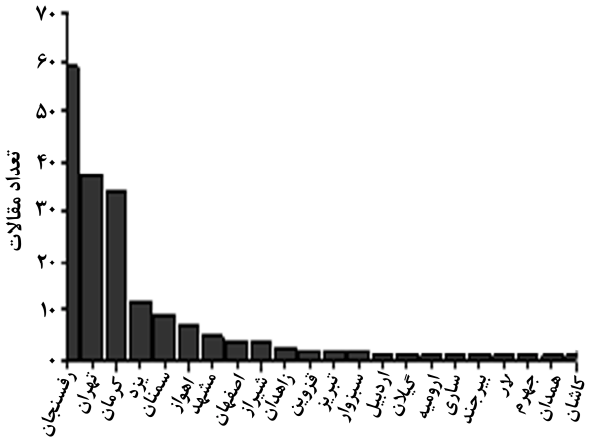
کلیه داده‌های جمع‌آوری شده نخست کدگزاری شده و سپس وارد نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۱۴ گردید. در مرحله بعد و پس از کسب اطمینان از صحت ورود، داده‌ها با استفاده از روش‌های آمار توصیفی (رسم جدول و نمودار) و آمار تحلیلی (آزمون‌های دقیق فیشر برای متغیرهای کیفی و تی مستقل برای متغیرهای کمّی) مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفتند. برای رسم برخی نمودارها نیز از نرم‌افزار Excel بهره گرفته شد.

نتایج

نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد که در مدت زمان مورد بررسی ۲۱ شماره از نشریه دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان منتشر شده که در مجموع حاوی ۱۸۹ مقاله بوده است. از این تعداد، ۲۷ مقاله در سه شماره اول که هنوز مجله رتبه علمی – پژوهشی خود را کسب ننموده بود، چاپ شده است. حداقل مقالات منتشر شده در یک شماره ۸ و حداکثر آن ۱۳ مورد بوده است. از نظر تعداد نویسندگان در مجموع، ۱۵ مقاله (۷/۹٪) دارای یک نویسنده و ۳ مقاله (۱/۶٪) دارای ۸ نویسنده بوده است. مقالاتی که دارای ۳ نویسنده بوده‌اند با ۵۸ مورد (۳۰/۷٪) بیشترین نسبت را به خود اختصاص داده‌اند. میانگین کل نویسندگان هر مقاله ۳/۳۸ نفر با انحراف معیار ۱/۵۱ بوده است. این در حالی است که میانگین و انحراف معیار تعداد نویسندگان زن ۰/۹۳±۰/۷۶ به مراتب کمتر از تعداد نویسندگان مرد ۱/۵۱±۲/۶۲ بوده است. هم‌چنین، ۹۳ مقاله (۴۹/۲٪) فاقد نویسنده زن بوده در حالی که فقط ۹ مقاله (۴/۸٪) فاقد نویسنده مرد بوده است. جنسیت نویسنده اول مقاله در ۱۴۹ مورد (۷۸/۸٪) مرد و در ۴۰ مورد باقیمانده (۲۱/۲٪) زن بوده است. از نظر شهر محل فعالیت نویسنده اول، در بیشترین موارد یعنی ۵۹ مقاله (۳۱/۲٪) نویسنده اول از رفسنجان بوده در حالی که تهران با ۳۷ مورد (۱۹/۶٪) و کرمان با ۳۴ مورد (۱۸٪) در رتبه‌های دوم و سوم قرار داشتند. هم‌چنین، اردبیل، گیلان، ارومیه، ساری، بیرجند، لار، جهرم، همدان و کاشان نیز با یک مورد (۰/۵٪) در رتبه آخر جای داشتند (نمودار ۱). با در نظر گرفتن شمار مقالات چاپ شده از سایر نقاط استان کرمان، در مجموع حدود نیمی از مقالات یعنی ۹۳ مقاله (۴۹/۲٪) مربوط به نویسندگان استانی بوده است.

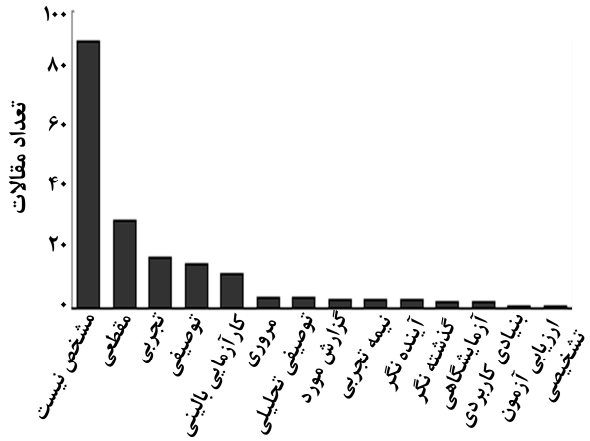
[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-13]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1387.7.4.2.7]

نمودار ۱- توزیع فراوانی مقالات منتشر شده در مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان (در فاصله سال‌های ۸۵-۱۳۸۰) بر حسب محل فعالیت نویسنده اول

نوع مطالعه در ۹۰ مقاله (۴۷/۶٪) ذکر نشده است. این در حالی است که در سایر مقالات دامنه وسیعی از نوع مطالعه اعلام شده است که در آن مطالعات مقطعی با ۳۰ مورد (۱۵/۹٪) بالاترین رتبه و مطالعات بنیادی کاربردی و ارزیابی آزمون تشخیصی هر یک با ۱ مورد (۰/۵٪) در رتبه آخر جای داشتند (نمودار ۲).

نمودار ۲- توزیع فراوانی مقالات منتشر شده در مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان (در فاصله سال‌های ۸۵-۱۳۸۰) بر حسب نوع مطالعه ذکر شده توسط نویسندگان

جدول ۱ نیز اطلاعات آماری مربوط به تعداد لغات متن مقاله، چکیده فارسی و انگلیسی، تعداد شکل‌ها، جداول و نمودارها و تعداد منابع فارسی و انگلیسی مقالات منتشر شده در مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان را ارایه می‌نماید.

جدول ۱- اطلاعات آماری مربوط به پاره‌ای از ویژگی‌های مقالات منتشر شده در مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان (در فاصله سال‌های ۸۵-۱۳۸۰)

کمّیت اندازه‌گیری شده	حداکثر	حداقل	انحراف معیار ± میانگین
تعداد لغات متن مقاله	۷۳۷۵	۸۰۶	۲۷۱۵/۸۹±۸۹۳/۴۹
تعداد لغات چکیده فارسی	۵۱۱	۱۱۰	۲۹۷/۶۹±۶۷/۴۷
تعداد لغات چکیده انگلیسی	۶۵۱	۱۲۰	۳۰۵/۷۷±۷۳/۱۲
تعداد شکل‌ها	۶	۰	۰/۳۴±۰/۹۶
تعداد جداول	۸	۰	۱/۷۳±۱/۳۶
تعداد نمودارها	۷	۰	۱/۱۴±۱/۶۴
تعداد منابع انگلیسی	۱۲۰	۱	۱۹/۳۰±۱۱/۱۶
تعداد منابع فارسی	۲۴	۰	۲/۸۱±۳/۹۴

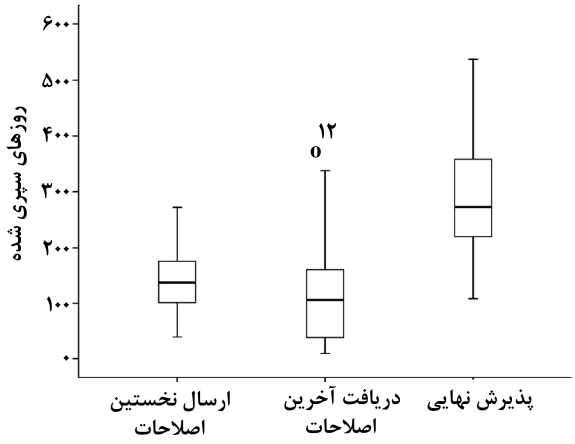
روزهای سپری شده از زمان دریافت مقاله تا ارسال نخستین اصلاحات از طرف مجله، دریافت آخرین اصلاحات از طرف نویسنده و پذیرش نهایی مقاله در قالب یک نمودار جعبه‌ای (box plot) مورد بررسی قرار گرفت (نمودار ۳). لازم به توضیح است که هر نمودار جعبه‌ای از یک جعبه با دو خط امتداد یافته مشخص می‌گردد. وسط جعبه بیانگر شاخص آماری میانه بوده و فضای درون جعبه مبین محدوده درون چارکی است که قسمت پایین آن برابر با صدک ۲۵ و قسمت بالای آن برابر با صدک ۷۵ می‌باشد. دو خط امتداد یافته نیز از بالا به بیشترین و از پایین به کمترین یافته مشاهده شده وصل می‌گردد. در ضمن هرگونه داده دور افتاده نیز با یک دایره در بالا و یا پایین دو خط امتداد یافته نمایش داده خواهد شد.

بر اساس نمودار ۳، میانه ارسال نخستین اصلاحات از طرف مجله ۱۳۶/۵ روز، میانه دریافت آخرین اصلاحات از طرف نویسنده ۱۰۵/۵ روز و میانه پذیرش نهایی مقاله ۲۷۲/۵ روز می‌باشد. تغییرات مشاهده شده در خصوص زمان دریافت آخرین اصلاحات از طرف نویسنده بیشتر از ارسال نخستین اصلاحات از طرف مجله بوده در همین بخش مقاله شماره ۱۲

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-13]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1387.7.4.2.7]

با ۳۷۵ روز به عنوان یک داده دور افتاده نمایش داده شده است. مجموع زمان صرف شده برای ارسال نخستین اصلاحات از طرف مجله و دریافت آخرین اصلاحات از طرف نویسنده سبب شده است که میانگین و انحراف معیار زمان پذیرش نهایی مقاله برابر با ۹۸/۵۴±۲۳۸/۱۵ روز با حداقل ۱۰۸ روز و حداکثر ۵۳۷ روز باشد.

نمودار ۳- نمودار جعبه‌ای روزهای سپری شده از زمان دریافت مقاله تا ارسال نخستین اصلاحات از طرف مجله، دریافت آخرین اصلاحات از طرف نویسنده و پذیرش نهایی مقاله

در مرحله بعدی تجزیه و تحلیل آماری، مقالات به دو دسته تقسیم شدند. مقالاتی که جنسیت نویسنده اول آن‌ها را خانم‌ها و مقالاتی که جنسیت نویسنده اول آن‌ها را آقایان تشکیل داده بود. سپس میانگین کلیه داده‌های کمّی نظیر تعداد کل نویسندگان، تعداد نویسندگان زن، تعداد نویسندگان مرد، تعداد کلمات متن، چکیده فارسی و چکیده انگلیسی، تعداد شکل‌ها، جداول و نمودارها، تعداد کل منابع، تعداد منابع انگلیسی، تعداد منابع فارسی، روزهای سپری شده از زمان دریافت مقاله تا ارسال نخستین اصلاحات از طرف مجله، دریافت آخرین اصلاحات از طرف نویسنده و پذیرش نهایی مقاله به وسیله آزمون تی مستقل در دو گروه مورد بررسی قرار گرفت که در هیچ یک از موارد به جز یک مورد، تفاوت آماری معنی‌داری بین دو گروه دیده نشد. تنها مورد تفاوت آماری معنی‌دار بین دو گروه به تعداد منابع انگلیسی مقاله باز می‌گردد که نویسندگان نفر اول مرد (۱۲/۳±۱۹/۴۷) تعداد منابع انگلیسی بیشتری را در مقایسه با نویسندگان نفر اول زن (۶/۷±۱۶/۵۴) به کار برده بودند (p=۰/۰۴۶).

هم‌چنین از میان نویسندگان نفر اول زن ۱۸ نفر (۴۳/۹٪) و از میان نویسندگان نفر اول مرد ۷۲ نفر (۴۸/۶٪) نوع مطالعه خود را ذکر نکرده بودند. آزمون دقیق فیشر نشان داد که اختلاف فوق از دیدگاه آماری معنی‌دار نبوده است.

در مرحله آخر تجزیه و تحلیل آماری نیز مقالات به دو دسته تقسیم شدند. مقالاتی که نویسنده اول آن‌ها از استان کرمان بوده و مقالاتی که نویسنده اول آن‌ها از استان کرمان نبوده است.

سپس اختلاف میانگین کلیه داده‌های کمّی که در پاراگراف قبلی به آن‌ها اشاره گردید به وسیله آزمون تی مستقل در دو گروه مورد بررسی قرار گرفت که در هیچ مورد تفاوت معنی‌داری بین دو گروه دیده نشد. هم‌چنین از میان نویسندگان نفر اول استانی ۵۰ نفر (۵۳/۸٪) و از میان نویسندگان نفر اول خارج استانی ۴۰ نفر (۴۱/۷٪) نوع مطالعه خود را ذکر نکرده بودند. آزمون دقیق فیشر نشان داد که اختلاف فوق نیز از دیدگاه آماری معنی‌دار نبوده است.

بحث

مطالعات اخیر به عمل آمده در برخی از حوزه‌های گوناگون علوم پزشکی در ایران [۱۶-۱۴] نشان می‌دهند که اگرچه نگارش مقاله توسط پژوهشگران ایرانی در طی سال‌های اخیر روند چشم‌گیری را طی نموده با این حال ضروری است که مجلات، بازنگری دقیقی در خصوص چگونگی روند چاپ مقالات به ویژه از نظر کیفی به عمل آورند. هم‌چنین، لزوم تغییر و بازنگری در شیوه مدیریت مجلات علمی داخل کشور به ویژه در زمینه ارتقاء کیفی مقالات چاپ شده در این نشریات اخیراً مورد توجه قرار گرفته است و نسبت به عواقب چاپ و انتشار مقالات کم ارزش در این مجلات ابراز نگرانی شده است [۲].

مطالعه حاضر بر پایه همین ضرورت طراحی گردیده و نتایج ارزشمند آن می‌تواند در بهبود روند انتخاب و چاپ

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-13]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1387.7.4.2.7]

مقالات مفید واقع گردد. از مهم‌ترین یافته‌های مطالعه حاضر می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

بر اساس نتایج این تحقیق میانگین کل نویسندگان هر مقاله ۳/۳۸ نفر با انحراف معیار ۱/۵۱ بوده است. این یافته با نتایج مطالعات Ardestani [۳] و Valaei و همکاران [۵] هماهنگی دارد که در اولین مطالعه میانگین کل نویسندگان مقالات مجله پژوهش در پزشکی ۳/۴ نفر با انحراف معیار ۲/۵ و در دومین مطالعه میانگین کل نویسندگان مقالات مجله نامه در فاصله سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴، ۳ نفر با انحراف معیار ۱/۴۶ گزارش گردیده است. هم‌چنین، یافته دیگر این مطالعه مبنی بر کم بودن درصد نویسندگان زن با یافته مطالعه Ardestani [۳] مطابقت دارد که در آن مشخص گردید فقط ۳۳/۱٪ نویسندگان مقالات زن هستند. این نکته احتمالاً می‌تواند بازتابی از نسبت جنسی بیشتر مردان هیأت علمی در مقایسه با زنان هیأت علمی باشد. برای نمونه، اطلاعات موجود نشان می‌دهد که از ۱۳۰ نفر اعضا هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان در پاییز ۱۳۸۷ فقط ۴۰ نفر آن‌ها (۳۰/۷٪) را خانم‌ها تشکیل می‌دهند. مطالعه Valaei و همکاران [۵] در خصوص جنسیت نویسندگان مقالات مطلبی را گزارش نکرده است.

در خصوص محل کار نویسنده اول مقاله، نتایج مطالعه حاضر نشان داد در بیشترین موارد یعنی ۹۳ مقاله (۴۹/۲٪) نویسنده اول از استان کرمان بوده است. نسبت فوق بسیار کمتر از مطالعات Ardestani [۳] و Valaei و همکاران [۵] می‌باشد که در اولین مطالعه این نسبت ۷۵٪ برای نویسندگان تهرانی و در دومین مطالعه ۸۲٪ برای نویسندگان مازندرانی گزارش شده است.

نتایج مطالعه حاضر هم‌چنین نشان داد که نوع مطالعه، در ۹۰ مقاله (۴۷/۶٪) ذکر نشده و در سایر مقالات دامنه وسیعی از نوع مطالعه اعلام شده است. با این وجود بر اساس نوع مطالعه ذکر شده توسط نویسندگان می‌توان نتیجه گرفت که اغلب آن‌ها از نوع توصیفی و با طراحی مقطعی بوده‌اند. نظیر این یافته در مطالعات Ardestani [۳] و Valaei و همکاران [۵] نیز گزارش شده است. مجموع این شواهد نشان می‌دهد که نویسندگان مقالات مجله اعم از زنان و مردان، داخل استانی و خارج استانی، از یک طرف کمتر به ذکر دقیق نوع مطالعه خود همت گماشته و از طرف دیگر رغبت بیشتری به انجام مطالعات توصیفی دارند. برای رفع نقیصه عدم ذکر مطالعه، علاوه بر آموزش نویسندگان مقالات، بایستی داوران و ویراستاران مجلات علمی نیز از آموزش‌های لازم برخوردار گردند. در این زمینه، برگزاری کارگاه‌های مقاله‌نویسی و ارزشیابی نقادانه مقالات علوم پزشکی می‌تواند تا اندازه‌ای مثمرثمر واقع شود [۱۸-۱۷].

هم‌چنین، از آن جایی که شواهد موجود نشان می‌دهند داوران آشنا به متدولوژی تحقیق بهتر می‌توانند نقاط ضعف ساختاری یک مقاله را نشان دهند [۱۹]، دست‌اندرکاران مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان تصمیم گرفته‌اند برای کلیه مقالاتی که وارد مرحله بررسی می‌شوند، حداقل یک داور آشنا به متدولوژی تحقیق انتخاب نمایند.

یکی دیگر از یافته‌های مهم این تحقیق میزان بالای تغییرات مشاهده شده به ویژه از لحاظ میانگین تعداد کلمات متن مقاله می‌باشد. بدون شک تعداد کلمات متن مقاله بر اساس نوع مطالعه می‌تواند متفاوت باشد. با این وجود از آن جایی که حداکثر تعداد کلمات متن مقاله به تفکیک نوع مطالعه در راهنمای نگارش مجله برای نویسندگان مقالات ذکر نگردیده است، این نکته سبب شده است طول مقالاتی که از نظر نوع مطالعه یکسان می‌باشند، کاملاً با یکدیگر تفاوت داشته باشد. موضوع فوق توسط دست‌اندرکاران نشریه پاکستانی علوم پزشکی نیز گزارش شده است. بر همین اساس آن‌ها تصمیم گرفته‌اند به منظور کاهش زمان پذیرش نهایی مقاله تا چاپ آن، نویسندگان مقالات را ملزم به رعایت دقیق تعداد کلمات مقالات خود بنمایند. در این راستا برای مقالات پژوهشی اصیل حداکثر ۲۵۰۰ کلمه و برای مقالات مروری حداکثر ۳۵۰۰ کلمه در نظر گرفته‌اند [۱].

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-13]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1387.7.4.2.7]

میزان بالای تغییرات مشاهده شده به ویژه از لحاظ میانگین تعداد کلمات چکیده‌های فارسی و انگلیسی مقاله، یافته مهم دیگر این تحقیق می‌باشد که بر خلاف مورد قبلی، حداکثر تعداد کلمات چکیده‌های فارسی و انگلیسی در راهنمای نگارش مقالات مجله ۲۵۰ کلمه ذکر گردیده است. با این وجود، این نکته مهم توسط اغلب نویسندگان اعم از زنان و مردان، داخل استانی و خارج استانی، مورد توجه قرار نگرفته است. از آن جایی که بخش چکیده یکی از مهم‌ترین بخش‌های مقاله می‌باشد که در پایگاه‌های اطلاعاتی ثبت و در اختیار دیگران قرار می‌گیرد، بنابراین ضروری است که از نظر کمّی و کیفی بیشتر مورد توجه قرار گیرد. هم‌چنین، با توجه به میزان بالای تغییرات مشاهده شده از لحاظ میانگین تعداد شکل‌ها، جداول، نمودارها و منابع ضروری است که نه تنها در راهنمای نگارش مجله برای نویسندگان مقالات حداکثر تعداد آن‌ها به تفکیک نوع مقاله ذکر گردد، بلکه در تمامی مراحل داوری و چاپ رعایت این نکته مورد توجه نویسندگان، داوران و ویراستاران مجله قرار گیرد.

بالاخره، اگر چه نتایج تحقیق حاضر نشان داد که مدت زمان دریافت مقاله از نویسنده تا چاپ آن تقریباً به طور متوسط هشت ماه (۲۴۰ روز) به طول می‌انجامد، اما می‌توان این زمان را با ایجاد تغییرات لازم در راهنمای نگارش مجله برای نویسندگان مقالات، ملزم نمودن نویسندگان به رعایت آن‌ها و انتخاب داوران با تجربه و متعهد کاهش داد.

بر همین اساس و بر پایه نتایج مطالعه حاضر نتیجه گرفته شد که به منظور ارتقاء کمّی و کیفی مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان رعایت نکات زیر ضروری است:

۱. با ارایه تبلیغات و اطلاع‌رسانی بیشتر و دقیق‌تر امکان دریافت مقالات از تمامی دانشگاه‌های علوم پزشکی و مراکز تحقیقاتی ایران فراهم گردد.

۲. تجدید نظر در راهنمای نگارش مجله برای نویسندگان مقالات با ذکر نکات مهم از جمله تعداد کلمات متن مقاله، شکل‌ها، جداول و نمودارها بر اساس نوع مطالعه به عمل آید.

۳. با هماهنگی دقیق بین نویسندگان، داوران و ویراستاران مجله تعیین و گزارش نوع مطالعه با دقت بیشتر و به شکل استاندارد امکان‌پذیر گردد.

۴. با هماهنگی دقیق بین نویسندگان، داوران و ویراستاران مجله تعداد لغات متن، چکیده‌های فارسی و انگلیسی و تعداد شکل‌ها، جداول و نمودارهای مقاله با دقت بیشتر و بر اساس ساختار پیشنهادی مجله تعیین گردد.

۵. اهتمام بیشتری در خصوص کاهش مدت زمان دریافت مقاله از نویسنده تا چاپ آن به عمل آید. این نکته به خصوص در مورد مقالاتی که از کیفیت بالاتری برخوردار می‌باشند، از اهمیت بیشتری نیز برخوردار خواهد بود.

۶. با رعایت نکته قبل می‌توان نسبت به چاپ تعداد بیشتری از مقالات در هر شماره همت گماشت.

بنابراین، به منظور رفع مسائل و مشکلات فوق، تدابیر زیر به مرحله اجرا گذاشته شد:

۱. آمادگی مجله دانشگاه برای بررسی و پذیرش مقالات همکاران از تمامی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور با ارسال نامه‌ای به معاونت آموزشی پژوهشی دانشگاه اعلام گردید.

۲. راهنمای نویسندگان مورد بازنگری دقیق قرار گرفت.

۳. نسبت به تکمیل کادر ویراستاری مجله و انجام هماهنگی‌های لازم اهتمام ورزیده شد.

۴. نسبت به فعال‌سازی بخش پذیرش و داوری Online همت گماشته شد تا روند بررسی و داوری مقالات از سرعت بیشتری برخوردار گردد. از این به بعد کلیه مقالات از طریق سایت مجله با آدرس زیر مورد پذیرش و بررسی قرار خواهند گرفت:

(http://www.rums.ac.ir/journal/index.php?slc_lang=fa&sid=1)

۵. تمهیدات لازم برای برگزاری کارگاه‌های ارزشیابی نقادانه مقالات علوم پزشکی برای داوران داخلی مجله در نظر گرفته شد.

۶. برای تمامی مقالات وارده حداقل یک داور آشنا به متدولوژی تحقیق در نظر گرفته خواهد شد.

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-13]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1387.7.4.2.7]

۷. بالاخره، با اضافه نمودن بخش سخن سردبیر سعی شد که مسائل فوق همراه با راه حل آن‌ها با نویسندگان و داوران مجله به بحث و تبادل نظر گذاشته شود [۲۱-۲۰].

نتیجه‌گیری

نتایج مطالعه حاضر بر ضرورت نظارت مداوم دست‌اندرکاران یک نشریه بر روی کیفیت و کمّیت مقالات منتشر شده در آن نشریه تأکید می‌نماید. نتایج حاصل از چنین تحقیقاتی نه تنها باعث بهبود و ارتقا کمّی و کیفی مجله می‌گردد، بلکه چاپ این نتایج می‌تواند برای دست‌اندرکاران سایر نشریات مشابه جهت اتخاذ تصمیمات علمی‌تر راهگشا باشد.

References

[1] Jawaid SA. Importance of self audit by a journal to measure quality improvement and planning for future. *Pak J Med Sci*, 2007; 23: 4-8.

[2] Shabani A. The necessity of changing the thought and behavior in the management of the scientific journals. *Iranian J Psychia Clinical Psychol*, 2006; 46: 195-6. [Farsi]

[3] Ardestani S. The report of published papers within the journal of Research in Medicine during 2003 and 2004. *Res Med*, 2003; 27: 77-8. [Farsi]

[4] Gaedi P. The report of published papers within the journal of Research in Medicine during 2002. *Res Med*, 2005; 29: 79-80. [Farsi]

[5] Valaei N, Kosarian M, Nasiri E, Mosavi SF. A survey on the quality and quantity of published papers within the journal of Nameh from volume 1 to 47. *Nameh*, 2006; 52: 131-9. [Farsi]

[6] Al-Deeb AM. Saudi Medical Journal maintaining the previous, achieving more progress. *Saudi Med J*, 2006; 27(1): 5-8.

[7] Jawaid SA, Tawadi M. Publication Audit and the importance of online Medical Journals. *Pak J Med Sci*. 2005; 21: 6-9.

[8] Jawaid SA. Publication Audit, Self analysis for the year 2005 and revised publication guidelines. *Pak J Med Sci*, 2006; 22: 1-2.

[9] Vetter N. Editing the JPH. *J Public Health*. 2007; 29(3): 215-7.

[10] Callaham ML, Baxt WG, Waeckerle JF, Wears RL. Reliability of editors' subjective quality ratings of peer reviews of manuscripts. *JAMA*, 1998; 280(3): 229–31.

[11] Callaham ML, Tercier J. The relationship of previous training and experience of journal peer reviewers to subsequent review quality. *PLoS Med*, 2007; 4(1): e40.

[12] Wager E, Parkin EC, Tamber PS. Are reviewers suggested by authors as good as those chosen by editors? Results of a rater-blinded, retrospective study. *BMC Med*, 2006; 4: 13.

[13] Evans AT, McNutt RA, Fletcher SW, Fletcher RH. The characteristics of peer reviewers who produce good-quality reviews. *J Gen Intern Med,* 1993; 8(8): 422–8.

[14] Moin M, Mahmoudi M, Rezaei N. Scientific output of Iran from 1970 to 2002. *Hakim.* 2007; 10(2): 8-14. [Farsi]

[15] Radmard AR, Khademi H, Azarmina P, Sadat-Safavi M, Nouraie M, Kolahdouzan S, et al. Iran's biomedical sciences' research output in 2003: A bibliographic analysis of Medline and Excerpta Medica databases. *Archive Iranian Med*, 2005; 8(3): 180-3.

[16] Nejatisafa AA, Mohammadi MR, Sharifi V, Goodarzi R, Sahimi Izadian E, Farhoudian A, et al. Iran's contribution to child and adolescent mental health research (1973–2002): A scientometric analysis. *Iranian J Psychiat*, 2006; 3(1): 93-7. [Farsi]

[17] Schroter S, Black N, Evans S, Carpenter J, Godlee F, Smith R. Effects of training on quality of peer review: Randomised controlled trial. *BMJ*, 2004; 328: 673-5.

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-13]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1387.7.4.2.7]

[18] Shiwani MH. Quality of medical journal: Where do we stand. *J Pak Med Assoc*. 2006; 56: 570-2.

[19] Day FC, Schriger DL, Todd C, Wears RL. The use of dedicated methodology and statistical reviewers for peer review: a content analysis of comments to authors made by methodology and regular reviewers. *Ann Emerg Med,* 2002; 40: 329-33.

[20] Rezaeian M. Post-Publication Peer Review. *J Rafsanjan Univ Med Sci,* 2007; 25: 217-8. [Farsi]

[21] Rezaeian M. How to successfully leave behind the peer review process? *J Rafsanjan Univ Med Sci*. 2008; 26: 1-3. [Farsi]

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-13]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1387.7.4.2.7]

A Survey on the Publication Process and Quality of Articles of Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences During 2001-2006

M. Rezaeian[1], **M. Mahmoodi**[2], **M.E. Rezvani**[3], **F. Besharat**[4], **E. Haji Ghodratabadi**[5], **F. Molaei**[6]

Received: 08/05/08 **Sent for Revision: 21/10/08** **Received Revised Manuscript: 06/12/08** **Accepted: 10/01/09**

Background and Objectives: One of the most important ways to promote the quality and attractiveness for readers is the accurate evaluation of the published articles in the journals. Therefore the present study was carried out by some of members of the editorial board in order to determine the quality and publication process of articles of the Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences (JRUMS).

Materials and Methods: In this self-audit survey, the information of each published paper in the JRUMS through the years 2001-2006 using a checklist collected by two of the team members separately. Then the completed checklists were compared with one another, and in case of any inconsistencies, the issue was examined and settled down by another member of the team.

Results: Throughout the given period, 21 volumes of the JRUMS have been published which comprised of 189 articles in total. In about one third of the published articles i.e. 59 articles (31.2%), the first author had been from Rafsanjan University. In 90 articles (47.6%) the type of study had not been mentioned. The mean number of the words used in the texts, the Persian and English abstracts were varied to a great extent. Furthermore, the mean and standard deviation of the time of receiving an article till its publication had been 238.15± 98.54 days.

Conclusion: Based on these results it can be concluded that**:**

1. The possibility of receiving papers from outside of the university should be increased with more invitations.
2. The report of the type of study, the number of the articles' words and the number of words used in Persian and English abstracts should be practiced accurately and in a more standard way by a close coordination among the writers, reviewers, and editors of the Journal.
3. More efforts should be put into practice to reduce the time span of receiving a paper until its publication.

Key words: Promotion, Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences (JRUMS), Editorial Board

Funding: This research was funded by the Rafsanjan University of Medical Sciences.

Conflict of interest: All the authors are among editorial board or editorial staff of JRUMS.

Ethical Approval: The Ethic Committee of Rafsanjan University of Medical Sciences approved the study.

1- Associate Prof., Dept. of Social Medicine, and Editor-in-Chief of the Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences (JRUMS), Rafsanjan, Iran
(Corresponding Author) Tel: (0391) 5234003, Fax: (0391) 5225209, E-mail: moeygmr2@yahoo.co.uk
2- Associate Prof., Dept. of Biochemistry, Medical School, University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran
3- Assistant Prof., Dept. of Physiology, Medical School, University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran
4- BSc of English Translation, Editorial Staff of the Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran
5- Editorial Staff of the Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran
6- Editorial Staff of the Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-13]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1387.7.4.2.7]